Europos Pulsas

Jungiant bendruomenes, stiprinant Europą

Bendrai finansuoja Europos Sąjunga

Nr. 47

2025 m. rugsėjis

ES SANGLAUDOS POLITIKOS ATEITIS: AUDITORIAI SIŪLO, KAIP PADARYTI JĄ VEIKSMINGESNĘ

Europos Sąjungos sanglaudos politika jau daugiau nei tris dešimtmečius yra pagrindinis būdas padėti regionams vystytis ir mažinti skirtumus tarp turtingesnių ir silpnesnių valstybių bei sričių. Nuo 1989 metų ši politika sulaukė milžiniškų investicijų – apie 1 000 milijardų eurų. Iki 2027 metų dar suplanuota papildomai 400 milijardų. Tai didžiausia tokia politika pasaulyje, siekianti subalansuoti socialinę ir ekonominę raidą.

Vis dėlto Europos Audito Rūmų nariai sako, kad viskas nėra taip paprasta. Nors sanglaudos lėšos padėjo sukurti darbo vietas, nutiesti kelius, atnaujinti mokyklas ir ligonines, skirtumai tarp regionų Europoje išlieka. Vienos šalys ir miestai sparčiai kyla į priekį, o kiti vis dar atsilieka. Kodėl taip yra, ir ką reikėtų daryti kitaip ateityje?

Apie tai kalbama naujoje Europos Audito Rūmų apžvalgoje, kuri pristatyta šių metų birželio mėnesį. Joje auditoriai apibendrina ankstesnius tyrimus, palygina juos su pandemijos laikotarpiu sukurtu Atkūrimo ir atsparumo fondu, ir pateikia siūlymus, kaip po 2027 metų sanglaudos politika galėtų būti veiksmingesnė.

Kiekvienas trečias biudžeto euras – sanglaudai

Pirmiausia reikia suprasti mastą. Apie trečdalis viso Europos Sąjungos biudžeto keliauja būtent į sanglaudos politiką. Tai reiškia, kad iš kiekvieno cento, kurį ES surenka iš šalių narių, didelė dalis skiriama regionų paramai. Ši politika įtvirtinta Europos Sąjungos sutartyje – straipsniuose 174–178. Jos tikslas – užtikrinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, kitaip tariant, sumažinti skirtumus tarp stiprių ir silpnų regionų.

Europos Komisija skelbia, kad šios lėšos tikrai prisidėjo prie pokyčių: daugelyje vietų pagerėjo infrastruktūra, sustiprėjo vietos ekonomika. Bet bendra tendencija nėra tokia sėkminga – skirtumai tarp regionų mažėja netolygiai. Vieni rajonai sparčiai vejasi, o kiti lieka nuošalyje. Auditoriai sako, kad tam yra kelios priežastys.

Pamokos iš praeities

Apžvalgoje pabrėžiama, kad sanglaudos politika laikui bėgant tapo labai plati. Ji turi atitikti vis daugiau Europos Sąjungos tikslų – nuo ekonomikos skatinimo iki klimato kaitos, skaitmenizacijos, socialinės įtraukties ar net krizių sprendimo.

Pavyzdžiui, per pandemiją sanglaudos pinigai buvo naudojami kartu su specialiu Atkūrimo ir atsparumo fondu. Vėliau, 2022 metais, dalis lėšų buvo nukreipta padėti pabėgėliams iš Ukrainos. Lankstumas yra gerai, tačiau auditoriai įspėja: kai politika turi atlikti per daug užduočių, ji praranda savo pagrindinį tikslą – padėti atsilikusiems regionams pasivyti turtingesnius.

Todėl svarbu, kad po 2027 metų sanglaudos lėšos pirmiausia būtų naudojamos tam, kam jos ir skirtos – regionų plėtrai ir skirtumų mažinimui. Kitaip sakant, reikia nepamiršti esmės ir neapkrauti politikos per daug užduočių.

Nuotrauka European Union © Fred Guerdin

Reikia paprastumo

Dar viena problema – taisyklės. Sanglaudos politika yra valdoma bendradarbiaujant Europos Komisijai ir daugiau nei 400 nacionalinių bei regioninių institucijų. Tokia sistema sudėtinga, o taisyklės dažnai būna painios. Tai lemia biurokratiją, klaidų riziką, gaišatį. Auditoriai jau daug metų kartoja: reikia paprastesnių, aiškesnių taisyklių, mažiau raštų ir dokumentų.

Vyresni skaitytojai galbūt prisimena – ne kartą girdėta, kaip Lietuvoje ar kitose šalyse projektai vėluodavo dėl ilgo derinimo, sudėtingų procedūrų. Auditoriai siūlo, kad ateityje būtų mažiau popierizmo, daugiau dėmesio rezultatui.

Laikas ir pinigai

Kitas iššūkis – laiku išleisti pinigus. Ne kartą yra buvę, kad lėšos skiriamos, bet jų panaudojimas stringa. Vėluoja įstatymų priėmimas, programų patvirtinimas, todėl realūs darbai prasideda tik po kelerių metų. Auditoriai pabrėžia, kad labai svarbu anksti priimti visą teisinį pagrindą, kad regionai galėtų pradėti naudoti pinigus be delsimo.

Taip pat siūloma užtikrinti pakankamą išankstinį finansavimą. Kitaip tariant, pinigai turėtų būti duodami ne tik po to, kai darbai jau padaryti, bet ir iš anksto, kad regionai galėtų startuoti laiku.

Pamokos iš Atkūrimo fondo

Atkūrimo ir atsparumo fondas, kuris buvo sukurtas reaguojant į COVID-19 pandemiją, suteikė daug pamokų. Viena vertus, jis parodė, kad ES gali veikti greitai ir sutelktai. Kita vertus, auditoriai pastebėjo, kad lėšos ne visada buvo naudojamos skaidriai, trūko aiškaus atsiskaitymo, o rezultatų vertinimas buvo komplikuotas.

Todėl jei sanglaudos politika ateityje naudos „mokėjimą už rezultatus“ – t. y. pinigai bus skiriami tik pasiekus tam tikrus tikslus – reikia išvengti tų pačių klaidų. Reikia aiškių kriterijų, paprastų taisyklių ir patikimos kontrolės.

Dėmesys regionų poreikiams

Auditoriai taip pat įspėja, kad sanglaudos politika neturi tapti tik įrankiu bendriems ES tikslams. Ji turi būti pritaikyta konkrečioms regionų problemoms. Vienam kraštui gal labiausiai reikia kelių, kitam – mokyklų modernizavimo, trečiam – investicijų į darbo vietas ar sveikatos sistemą. Todėl reikia, kad pinigai būtų skirstomi atsižvelgiant į vietos poreikius.

Tik tokiu būdu galima pasiekti tikrą sanglaudą – kad visi regionai turėtų galimybių augti, o žmonės neprivalėtų išvykti iš savo gimtinės dėl geresnių perspektyvų kitur.

Kodėl tai svarbu mums?

Iš pirmo žvilgsnio šie klausimai atrodo labai toli nuo kasdienio žmogaus. Tačiau reikia prisiminti – sanglaudos pinigai yra ir mūsų miestuose, miesteliuose bei kaimuose. Jie padėjo sutvarkyti kelius, pastatyti vandentiekio sistemas, modernizuoti ligonines. Be jų daugelis darbų nebūtų buvę įmanomi.

Todėl tai, kaip bus tvarkoma ši politika ateityje, turės tiesioginę įtaką mūsų gyvenimui. Ar regionai gaus reikalingą paramą? Ar pinigai bus naudojami greitai ir skaidriai? Ar projektai tikrai duos naudą žmonėms, o ne liks popieriuje?

Auditoriai siūlo

Apibendrinant, auditoriai pateikia kelis aiškius siūlymus:

- Aiški strategija ir tikslai – sanglaudos politika turi turėti paprastą ir aiškią kryptį.
- Lankstumas, bet ne per didelis – reikia galėti reaguoti į krizes, bet nepamiršti pagrindinio tikslo.
- Laiku priimami sprendimai – kad lėšos būtų naudojamos be vėlavimų.
- Paprastos taisyklės – mažiau biurokratijos, daugiau dėmesio rezultatams.
- Skaidrumas ir kontrolė – kad pinigai būtų naudojami atsakingai, su aiškia atskaitomybe.
- Regionų poreikiai – kiekviena vieta turi savo problemas, į jas reikia atsižvelgti.

Žvilgsnis į 2028 metus

Dabartinė sanglaudos politika tęsis iki 2027 metų. Nuo 2028 metų prasidės naujas laikotarpis. Diskusijos dėl jo jau vyksta. Auditoriai tikisi, kad jų siūlymai padės išvengti ankstesnių klaidų ir užtikrinti, kad didžiulės lėšos duotų tikrą naudą žmonėms.

Kaip sakė apžvalgą pristatęs Europos Audito Rūmų narys Alejandro Blanco Fernandez: „Sanglaudos politika yra pagrindinė ES investicijų politika ir laikoma integracijos kertiniu akmeniu. Tačiau jos įgyvendinimas nėra idealus. Todėl mūsų apžvalga siūlo, kaip patirtis iš praeities turėtų formuoti ateitį.“

Lietuvos patirtis sanglaudos politikoje

Lietuva per daugiau nei dvidešimt metų narystės Europos Sąjungoje gavo labai daug naudos iš sanglaudos lėšų. Už šiuos pinigus buvo nutiesti ir atnaujinti keliai, pastatyti tiltai, sutvarkytos vandentiekio ir nuotekų sistemos. Daug mokyklų ir darželių atnaujino pastatus bei įrangą, ligoninės įsigijo modernios medicinos technikos. Didelė dalis gyventojų kaimuose gavo galimybę naudotis centralizuotu vandeniu ar internetu.

Tiesa, auditoriai ne kartą yra atkreipę dėmesį ir į Lietuvos problemas – projektų vėlavimus, perteklinę biurokratiją, sunkumus panaudojant lėšas laiku. Kartais pinigai buvo skiriami ne ten, kur jų labiausiai reikėjo, o ten, kur paprasčiau juos įsisavinti. Tačiau bendrai paėmus, sanglaudos politika labai prisidėjo prie to, kad Lietuvos miestai ir miesteliai sparčiai modernėtų.

Todėl diskusijos apie šios politikos ateitį nėra tik Briuselio reikalas. Tai tiesiogiai susiję su mūsų gyvenimu čia, Lietuvoje – ar turėsime tvarkingus kelius, šiuolaikiškas mokyklas ir ligonines, ar mūsų regionai gaus tiek paramos, kad žmonės nenorėtų išvykti kitur.

Pabaigai

Europos Sąjungos sanglaudos politika – tai ne tik skaičiai ar dokumentai. Tai mokyklos, keliai, ligoninės, darbo vietos mūsų aplinkoje. Auditoriai primena: jei norime, kad ši politika būtų sėkminga ir po 2027 metų, turime mokytis iš praeities klaidų. Paprastumas, skaidrumas, dėmesys žmonių poreikiams – tai raktai, kurie gali atverti geresnę ateitį visiems Europos regionams.

Sanglaudos politika – tai taip pat pasitikėjimo klausimas. Žmonės turi jausti, kad europiniai pinigai naudojami prasmingai, o ne dingsta biurokratijos labirintuose. Auditoriai pabrėžia: jei lėšos pasiekia bendruomenes laiku, jos gali pakeisti gyvenimą visam regionui. Kaimuose atsiranda naujos galimybės jaunimui, miesteliuose atgimsta kultūros centrai, o miestuose diegiamos šiuolaikinės technologijos. Tokie pokyčiai kuria pasitikėjimą ne tik vietos valdžia, bet ir pačia Europos Sąjunga. Todėl aiškios taisyklės, atsakomybė ir pagarba žmogui yra būtini, kad sanglaudos politika neštų naudą ne popieriuje, o mūsų kasdienybėje.

„Europos Pulso“ informacija

Iš praeities į dabartį: Krikštėnų dvaro kelias

Krikštėnų dvaras Autorius Ivanas Bay, CC BY-SA 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=52949487

Ukmergės apylinkėse, tarp kalvų ir pievų, stovi Krikštėnų dvaras. Iš pirmo žvilgsnio jis atrodo tylus, tačiau jo sienos saugo daugybę pasakojimų. Nuo XVIII amžiaus čia šeimininkavo žinomos giminės, o XIX amžiuje iškilo puošnūs rūmai, kurie iki šiol primena vėlyvojo baroko didybę.

De Bondi šeimos pėdsakas

Didžiausią žymę Krikštėnuose paliko prancūzų kilmės de Bondi giminė. Ši šeima valdė dvarą kone šimtą metų. Jie rūpinosi ne tik pastatais, bet ir aplinka – parkas, sodybos ūkiniai pastatai, reprezentacinė dalis buvo tvarkomi, o rūmų erdvės garsėjo elegancija. Dvaras tapo vieta, kur buvo juntamas vakarietiškos kultūros alsavimas.

Istorijos lūžiai

Tragiškiausią puslapį Krikštėnų dvaro istorijoje paliko XX amžiaus okupacijos. Paskutinė šeimininkė, Eugenija Janušienė de Bondi, buvo represuota sovietų valdžios ir 1941 m. sušaudyta. Šis likimas – skaudi daugelio Lietuvos dvarininkų dalia. Po karo rūmai buvo nacionalizuoti, perduoti kolūkiui: čia veikė raštinė, biblioteka, o prabangaus interjero vietoje įsikūrė paprastos administracinės patalpos.

Sunykimas ir atgimimas

Dešimtmečiais nenaudotas ir neprižiūrimas dvaras pamažu nyko. 1994 m. jis buvo grąžintas paveldėtojams, o vėliau įsigijo nauji savininkai. Šiandien Krikštėnų dvaras vėl prikeltas – išsaugotas fasadas, sutvarkyta aplinka. Nors interjeras nebeatkuria viso buvusio grožio, čia jaučiama pagarba istorijai ir siekis, kad vieta gyvuotų.

Dvaras šiandien

Šiuo metu Krikštėnų dvaras atviras lankytojams: čia vyksta renginiai, šventės, priimami svečiai. Parkas ir pastatas tampa ne tik kultūrinės atminties, bet ir šiandieninio gyvenimo dalimi.

Kodėl verta aplankyti?

Krikštėnų dvaras primena, jog dvarai – tai ne tik mūrai. Tai žmonių likimai, šeimų istorijos, kartų atmintis. Šio dvaro sienos mena prancūzišką eleganciją, sovietmečio praradimus ir dabartinį prisikėlimą. Apsilankęs čia, kiekvienas pajunta, kaip laikas keičia erdves, bet kartu išsaugo jų dvasią.

Įdomu žinoti

- XVIII a. – pirmą kartą minimas Krikštėnų dvaras.
- XIX a. vidurys – Julijonas Pac-Pamerneckis pastato dabartinius rūmus.
- XIX a. pab.–XX a. pr. – dvarą paveldi prancūzų kilmės de Bondi šeima.
- 1941 m. – paskutinė dvaro ponia Eugenija Janušienė de Bondi sušaudyta sovietų.
- Pokaris – rūmuose įsikuria kolūkis, veikia raštinė ir biblioteka.
- 1994 m. – dvaras grąžinamas paveldėtojams, vėliau pereina privatiems savininkams.
- Šiandien – sutvarkytas dvaras pritaikytas renginiams ir lankytojams.

„Europos Pulso“ informacija

Kultūros pasas atnaujinamas: kokybiškesnės patirtys, daugiau vertės pamokose

Kultūros pasas tampa dar naudingesnis. Pagrindinis pokyčių tikslas – užtikrinti, kad moksleivius pasiektų tik pačios vertingiausios ir įdomiausios kultūrinės veiklos. Todėl nuo šiol visos siūlomos programos bus vertinamos pagal griežtesnius kriterijus. Kiekvienas veiklų organizatorius turės aiškiai pagrįsti savo paslaugos kultūrinę ir edukacinę vertę. Tai savotiškas kokybės filtras, užtikrinsiantis, kad Kultūros paso krepšelyje atsidurtų tik patys geriausi pasiūlymai.

Siekdama šių naujovių Kultūros ministerija, bendradarbiaudama su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, atnaujino Kultūros paso administravimo ir finansavimo tvarką bei Kultūros paso koncepciją.

„Šie pakeitimai leis dar labiau stiprinti mokinių kultūrines kompetencijas – nuo meninio suvokimo iki kritinio mąstymo, kūrybiškumo ir pilietiškumo. Kultūros pasas taps ne tik bilietu į įvairias kultūros patirtis, bet ir galimybe ugdyti jaunosios kartos gebėjimą atpažinti, vertinti ir kurti kultūrą“, – sako laikinasis kultūros ministras Šarūnas Birutis.

Dar viena naujovė mokytojams ir mokiniams – galimybė sieti veiklas su konkrečiomis pamokomis. Renkantis edukaciją, bus galima matyti, kurioms pamokoms (istorijos, literatūros, dailės ir t. t.) ji labiausiai tinka. Tai padės mokytojams lengvai atrasti užsiėmimus, kurie prasmingai papildys klasės darbą.

Pagalvota ir apie paslaugų teikėjus – jiems sumažinta biurokratinė našta. Norint teikti paslaugą, skirtą ne vienai amžiaus grupei, atsiranda galimybė informaciją apie tai pateikti vienoje bendroje, o ne atskirose paraiškose. Taip pat, supaprastinta Kultūros paso paslaugos kainos keitimo tvarka, jeigu kaina keičiama ne daugiau nei 1 ar 2 eurais.

Atnaujintas Kultūros pasas prisidės prie šiuolaikinio ugdymo proceso, kuriame kultūra yra svarbi priemonė skatinant kritinį mąstymą, kūrybiškumą, pilietiškumą bei kultūrinį sąmoningumą.

Kultūros paso administravimo ir finansavimo tvarkos aprašas bei Kultūros paso koncepcija yra reglamentuojami bendrais Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymais. Su atnaujintais dokumentais galite susipažinti čia.

Artimiausiu metu planuojamos nuotolinės konsultacijos naujiems ir esamiems Kultūros paso paslaugų teikėjams, supažindinančios su aktualiausiais tvarkos aprašo pakeitimais ir Kultūros paso paraiškų teikimo tvarka.

Unsplash nuotrauka

Daugiau informacijos: https://lrkm.lrv.lt/lt/naujienos/kulturos-pasas-atnaujinamas-kokybiskesnes-patirtys-daugiau-vertes-pamokose-kJ5K/

Ar Kultūros pasas – tik vaikams?

Kultūros ministerija Autorius Augustas Didžgalvis - Mano darbas, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=134514744

Kultūros pasas šiandien daugeliui siejasi su mokykliniu amžiumi – iš tiesų, jis buvo sukurtas kaip priemonė moksleiviams. Kiekvienas 1–12 klasės mokinys Lietuvoje turi savo Kultūros paso krepšelį, iš kurio gali „pirkti“ edukacijas, spektaklius, parodas ar kūrybines veiklas. Šis projektas gimė iš idėjos, kad kultūra yra neatsiejama ugdymo dalis ir ji turi būti prieinama visiems vaikams, nepaisant gyvenamosios vietos ar šeimos finansinių galimybių.

Kodėl tik mokiniams?

- Ugdomasis tikslas. Kultūros pasas buvo suplanuotas kaip priemonė, papildanti formalųjį ugdymą. Veiklos specialiai pritaikomos prie pamokų – istorijos, literatūros, dailės, muzikos ar pilietiškumo.
- Investicija į ateitį. Valstybė šiuo būdu nori skatinti jaunąją kartą pažinti kultūrą ir užsiauginti sąmoningus, kūrybingus piliečius.
- Vienodas startas visiems. Ne kiekviena šeima gali sau leisti dažnai lankytis muziejuose ar teatruose, todėl Kultūros pasas tampa lygių galimybių garantu.

O ką senjorai?

Pensinio amžiaus žmonės neturi savo Kultūros paso, tačiau jie taip pat nėra pamiršti. Daugelis muziejų, teatrų ar koncertų salių siūlo:

- nuolaidas senjorams,
- nemokamus sekmadienius muziejuose,
- specialias programas bibliotekose ir kultūros centruose.

Vis dėlto vis dažniau kalbama, kad Lietuvoje būtų naudinga sukurti panašų mechanizmą ir kitoms visuomenės grupėms.

Šie pavyzdžiai rodo, kad valstybės vis dažniau ieško būdų, kaip ne tik jaunimą, bet ir kitas visuomenės grupes įtraukti į kultūros vartojimą.

Kaip tai daroma užsienyje?

- Italija. „18app“ – 500 eurų čekis kiekvienam 18-mečiui kultūrai.
- Prancūzija. „Pass Culture“ – 300 eurų kiekvienam pilnamečiui.
- Vokietija. „Kultūros bilietas“ – 200 eurų kuponas 18-mečiams.

Baltijos šalys ir Lenkija

- Latvija. Kol kas Latvijoje nėra tokio vieningo mechanizmo kaip Lietuvos kultūros pasas. Tačiau daug dėmesio skiriama mokinių ekskursijų ir muziejų programų finansavimui: valstybė iš dalies kompensuoja bilietus į muziejus ir teatrus, taip pat remia kultūrines edukacijas per įvairius projektinius fondus.
- Estija. Estijoje veikia stipri nemokamų muziejų sistema – dauguma nacionalinių muziejų tam tikromis dienomis lankomi nemokamai, o moksleiviams suteikiamos didelės nuolaidos. Be to, mokyklos gali gauti paramą kultūros projektams per Švietimo ir mokslo ministerijos programas.
- Lenkija. Čia veikia programa „Kultura Dostępna“ (Prieinama kultūra), kuri orientuota ne tik į jaunimą, bet ir į plačiąją visuomenę: siūlomi pigūs kino bilietai, muziejų lankymas už simbolinę kainą, taip pat specialios edukacinės programos mokiniams. Be to, mokykloms skiriami atskiri fondai ekskursijoms į teatrus, koncertus ar parodas.

Baltijos šalys ir Lenkija rodo, kad regionas aktyviai ieško įvairių kelių, kaip kultūrą padaryti prieinamą jaunajai kartai. Lietuva su Kultūros pasu yra viena pažangiausių, nes turi centralizuotą ir aiškią sistemą. Tačiau kaimynų praktika primena, kad verta galvoti ir apie platesnę visuomenę – tiek jaunimą, tiek senjorus.

Ateities vizija

Nors šiandien Lietuvoje Kultūros pasas skirtas tik mokiniams, tarptautinė praktika rodo, kad panašūs projektai gali plėstis ir į kitus visuomenės sluoksnius. Galbūt ateityje turėsime ir „Kultūros kuponus“ senjorams ar suaugusiesiems, nes kultūra – tai ne privilegija, o bendras visų mūsų turtas.

Tokios programos jungia ne tik mokyklą su teatru ar muziejumi, bet ir žmones tarpusavyje, kurdamos atviresnę, kūrybingesnę visuomenę.

Tiltai Berlyno jaunimui

Viename labiausiai socialiai pažeidžiamų Berlyno rajonų jaunimo centras padeda krizę išgyvenantiems jaunuoliams – pasitelkdamas gyvybiškai svarbią Europos socialinio fondo Plius (ESF+) paramą.

Benamystė, psichikos sveikatos problemos, skolos ir priklausomybės – tai tik dalis iššūkių, su kuriais susiduria jauni žmonės, atvykstantys į Don Bosco centrą Marzahn-Hellersdorf rajone. Daugiau nei pusė jų yra nebaigę mokyklos. Daugelis pasitraukę iš švietimo ar darbo rinkos, o kai kurie neturi, kur pernakvoti.

„Tokia parama gali būti gyvybiškai svarbi tokiame mieste kaip Berlynas, – sako kunigas Simon Härting, organizacijos „Manege gGmbH“ direktorius. – Dėl ESF+ finansavimo galėjome pasiūlyti paslaugas, kurios kitaip būtų buvusios neįmanomos – pavyzdžiui, dirbti 24/7 ar suteikti skubias lovas jaunuoliams, kurie staiga lieka be namų.“

Centras įsikūręs šalia bendruomenės prieglaudos, kurioje gyvena 600 žmonių, ir nakvynės namų benamiams, skirtų 800 vietų. Pagalba jauniems žmonėms teikiama ne tik darbo valandomis, bet ir tada, kai jos labiausiai reikia.

Praktinis požiūris į gyvenimo atkūrimą

Jaunuoliai, kuriems padeda projektas, dažnai yra itin pažeidžiamoje situacijoje – jie nei mokosi, nei dirba, nei dalyvauja mokymuose. Dauguma jų atitrūkę nuo viešųjų paslaugų ir rizikuoja visiškai iškristi pro likusias socialinės paramos spragas.

Kaip sufleruoja projekto pavadinimas, ši iniciatyva siūlo tiltą atgal. Centro klasėse jaunuoliai gali atsigriebti praleistas pamokas. Medžio ir metalo dirbtuvėse jie mokosi praktinių įgūdžių. Tačiau svarbiausia – kiekvienam suteikiamas individualus vadovavimas ir konsultacijos, padedančios atrasti naują gyvenimo kelią.

„Prašymų dėl skubios nakvynės visada labai daug. – pasakoja projekto koordinatorė Anja Stiehler. – Matome, kad poreikis vis auga, o kartu didėja ir spaudimas mūsų paslaugoms. Užkirsti kelią atskirčiai yra kasdienis iššūkis miesto aplinkoje.“

Bendradarbiaujant – didesnis poveikis

Projektas sujungia vietos darbo centrą, viešąją užimtumo tarnybą, mokyklas ir jaunimo tarnybas. Tokia bendradarbiavimo schema padeda užtikrinti, kad parama nesibaigtų ties įėjimu pro duris.

Pažeidžiamiems ir atskirtiems jaunuoliams toks bendradarbiavimas palengvina prieigą prie pagalbos ir suteikia galimybę kurti tvarią ateitį. Pagrindinis tikslas – skatinti socialinę ir ekonominę įtrauktį, vėl sujungiant jaunimą su švietimu, mokymais ir darbu.

© adobe

ES parama

„Manege gGmbH“ ES finansavimą gauna nuo 2009 m. Šiandien organizacijoje dirba 99 žmonės, o ji remia apie 450 vaikų ir jaunų žmonių visame Berlyne – Marzahn, Reinickendorf ir Treptow-Köpenick rajonuose bei per mobiliąsias paslaugas.

„Tiltai“ yra vienas iš daugelio projektų visoje Europoje, kurie padeda jaunimui įveikti sunkias situacijas. Tai dar vienas pavyzdys, kaip ESF+ investicijos kuria teisingesnes, įtraukesnes visuomenes.

Daugiau informacijos skaitykite: https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/projects/building-bridges-berlins-youth

Ne tik Berlynas – panašūs tiltai ir kitur

Šis projektas nėra vienintelis pavyzdys. Panašūs tiltai statomi visoje Europoje, tik skirtingomis formomis, atliepiančiomis vietos bendruomenių poreikius.

Lietuva – atviros erdvės jaunimui

Mūsų šalyje jau daugiau kaip dešimtmetį veikia Atviros jaunimo erdvės ir centrai. Tai vietos, kuriose jaunuoliai gali tiesiog užsukti – be jokio įsipareigojimo, be mokesčio. Čia jų laukia socialiniai darbuotojai, psichologai, savanoriai. Jie ne tik padeda spręsti kasdienes problemas, bet ir organizuoja veiklas: nuo kūrybinių veiklų ir sporto užsiėmimų iki diskusijų apie gyvenimą, santykius, ateities planus.

Kai kur tokie centrai tampa tikru „antru namu“ – čia galima užmegzti draugysčių, išmokti pasitikėti kitais ir pačiu savimi. Nors finansavimas gerokai kuklesnis nei Berlyne, šios erdvės jau parodė, kad gali pakeisti jaunų žmonių gyvenimus, ypač mažuose miesteliuose ar miestų mikrorajonuose.

Italija – migrantų integracija ir sociokultūriniai centrai

Italijoje jaunimo centrai dažnai yra glaudžiai susiję su migrantų integracija. Roma, Milanas, Neapolis – tai miestai, kur socialinė atskirtis ir migracijos iššūkiai matomi ypač aiškiai. Jauni migrantai, dažnai neturintys dokumentų ar darbo, patenka į rizikingą padėtį.

Čia pagalbos ranką ištiesia sociokultūriniai centrai. Juose galima mokytis italų kalbos, įgyti praktinių amatų, pavyzdžiui, virtuvės darbo ar siuvimo. Tačiau šie centrai – ne vien mokymosi vieta. Jie tampa ir bendruomenės mazgais, kur menas, muzika, teatras derinami su socialine pagalba. Tokiu būdu jaunuoliai ne tik gauna profesinius įgūdžius, bet ir atranda priklausymą miestui, kuris dažnai juos priima su iššūkiais.

Ispanija – pirmieji žingsniai į darbo rinką

Pietų Ispanijoje, kur jaunimo nedarbas kartais siekia net 40 prpc., ES remiami projektai tampa tikru išsigelbėjimu. Jaunuoliai, ilgai negalėję susirasti darbo, čia gauna galimybę praktikuotis smulkiuose versluose – kavinėse, dirbtuvėse, ūkiuose. Kita kryptis – profesiniai mokymai, skirti suteikti realiai darbo rinkoje reikalingų įgūdžių.

Svarbiausia, kad šiuose projektuose dirbantys mentoriai padeda jaunuoliams išlaikyti motyvaciją. Daugelis jų yra buvę bedarbiai, todėl puikiai supranta, ką reiškia prarasti viltį. Tokios iniciatyvos tampa tramplinu – nuo gatvės kampo iki pirmosios darbo sutarties.

Lenkija – jaunimo akademijos

Lenkijoje pastaraisiais metais itin išpopuliarėjo vadinamosios „jaunimo akademijos“. Jose paaugliai ir jauni suaugę gali užsiimti sportu, muzika, teatru, tačiau čia pat ir gauti karjeros konsultacijas: kaip parašyti CV, kaip pasiruošti darbo pokalbiui, kokias studijas rinktis.

Svarbu tai, kad dalis akademijų veikia net mažuose miesteliuose – dažnai tai vienintelė vieta, kur jaunuolis gali prasmingai praleisti laiką po pamokų. Daug jų remia ESF+, todėl paslaugos išlieka nemokamos, o veikla prieinama visiems.

Bendras vardiklis – įtrauktis

Visas šias iniciatyvas, nepaisant kultūrinių ar ekonominių skirtumų, jungia bendras siekis: ištraukti jauną žmogų iš užribio. Nesvarbu, ar tai Lietuvos provincijos miestelis, ar Berlyno daugiabučių kvartalas, ar Ispanijos pakrantės miestelis – problema ta pati: jaunuoliai, kurie neturi, kur kreiptis, gali lengvai prarasti ryšį su visuomene.

ESF+ finansavimas čia tampa tarsi stuburu, ant kurio laikosi šios iniciatyvos. Be jo daugelis centrų negalėtų veikti visą parą, siūlyti nemokamų paslaugų ar pasiekti tiek daug jaunų žmonių.

Kodėl Europai tai svarbu?

Jaunimas yra viena pažeidžiamiausių visuomenės grupių. Darbo rinkoje jie dažnai susiduria su nepatyrimo spąstais – darbdaviai reikalauja patirties, kurios jaunas žmogus dar neturi. Kita problema – ankstyvas pasitraukimas iš švietimo sistemos, ypač tarp paauglių iš socialiai sudėtingų šeimų.

Tokie jaunuoliai lengvai patenka į užribį: be išsilavinimo, be darbo, be bendruomenės palaikymo. Tai reiškia ne tik asmeninę tragediją, bet ir didžiulę visuomenės kainą – augančias socialinės paramos išlaidas, prarastus talentus, kartų atotrūkį.

Europos Sąjunga dar 2013 m. pradėjo Jaunimo garantijų iniciatyvą, pagal kurią kiekvienas jaunas žmogus turi gauti pasiūlymą mokytis, dirbti arba dalyvauti mokymuose per keturis mėnesius po to, kai tampa bedarbiu. ESF+ yra vienas iš pagrindinių šios vizijos ramsčių – finansuojantis konkrečius projektus įvairiose šalyse.

Todėl Berlyno „Tiltai“, Lietuvos atviros jaunimo erdvės ar Ispanijos profesiniai mokymai yra ne pavienės salelės, o platesnio tinklo dalis. Tai Europos pastanga užtikrinti, kad nė vienas jaunas žmogus neliktų be galimybių.

Socialinės atskirties kaina

Ekspertai pabrėžia, kad socialinės atskirties kaina visuomenei yra didžiulė. Tai ne tik prarastos darbo vietos ar mokesčiai. Tai ir psichologinė įtampa, didesnė nusikalstamumo rizika, susilpnėjęs visuomenės pasitikėjimas vieni kitais.

Investicija į jaunimo programas yra daug pigiau ir prasmingiau nei vėliau gesinti krizės pasekmes. Todėl tokie projektai – tai ne vien labdara, o strateginė investicija į visuomenės ateitį.

Jauna Europa: keliai, kurie jungia žemyną

Europa nėra tik geografija. Tai milijonai jaunuolių, kurie šiandien mokosi, ieško darbo, kuria muziką, protestuoja dėl klimato, keliauja ir kartais kovoja su vienišumu. Nuo Atlanto pakrantės iki Baltijos, nuo Skandinavijos šiaurės iki Vidužemio pietų — kiekvienas jų gyvena savo istoriją, bet kartu priklauso vienai kartai.

Ši karta užaugo globaliame pasaulyje, kuriame galimybės ir grėsmės žengia greta. Vieniems atviri universitetai ir darbo rinka, kitiems — užvertos mokyklos durys. Bet visus vienija noras priklausyti, būti reikalingiems, turėti savo kelią.

Skirtingos pradžios, bendra kryptis

Didmiesčiai, tokie kaip Berlynas ar Roma, jaunuoliams siūlo daugybę galimybių, bet kartu čia brangu gyventi. Kaimuose ar mažuose miesteliuose iššūkiai kitokie — glaudi bendruomenė, bet mažiau galimybių studijuoti ar dirbti. Salose, pavyzdžiui, Graikijoje ar Portugalijoje, jauni žmonės patiria dar kitą realybę: vietinės bendruomenės glaudžios, bet emigracija tampa neišvengiama tema.

Ir vis dėlto visus jungia ta pati kryptis: visi ieško savo kelio, ir nė vienas nenori eiti juo vienas.

Moksleiviai ir studentai

Jauni europiečiai dar suole susiduria su skirtumais: vienur modernios laboratorijos, kitur — klasės be šildymo. Visur juos vienija noras suprasti, kodėl mokslai svarbūs gyvenime. Čia padeda kultūros ir jaunimo programos, debatai, projektai, kurie mokyklą paverčia patirties vieta.

Universitetai šiandien kupini tarptautinės įvairovės. Erasmus mainai ir bendros programos leidžia studentams pažinti pasaulį, bet kartu jie patiria spaudimą: brangų būstą, konkurenciją, nestabilius darbus. Todėl emocinis palaikymas — mentorystė, bendruomenės, psichologinė pagalba — tampa būtinybe.

Pirmieji žingsniai į darbo rinką

Europos darbo rinka jauniems žmonėms paradoksali. Viena vertus, atsiveria durys į žaliąją energetiką ar kūrybinius sektorius. Kita vertus, daug darbų trumpalaikiai, reikalaujantys patirties, kurios jaunuoliai dar neturi.

Todėl daugelyje šalių veikia programos, padedančios įgyti praktinių įgūdžių. Svarbiausia — ne tik darbo vieta, bet ir pasitikėjimo kreditas, kai kas nors patiki, kad tu gali.

Kaimai, pasieniai ir skaitmeninė karta

Didelė dalis jaunimo gyvena ne sostinėse. Čia gyvenimas glaudesnis, bet galimybių mažiau. ES programos ypač svarbios mažoms bendruomenėms — jos padeda steigti jaunimo erdves, finansuoti projektus, stiprinti jausmą, kad „mano balsas svarbus“.

Šiandieninė karta yra ir skaitmeninė: internetas atveria galimybes, bet kelia ir naujų pavojų — priklausomybes, spaudimą, dezinformaciją. Europoje auga sąmoningumas, kad technologijos turi tarnauti žmogui, o ne atvirkščiai.

Kultūra, bendruomenė ir pažadas

Jauni europiečiai vienodai ieško bendruomenės jausmo — bibliotekose, sporto aikštelėse, kultūros centruose. Muzika, teatras ar net paprastos dirbtuvės tampa tiltu tarp kartų, o pasidalintos istorijos ir vizijos praturtina abi puses.

Europa nėra tik institucijos. Tai gyvenamosios vietos, kiemai, žmonės. Jaunam žmogui ji yra pažadas: kad, kur begimtum, rasi kelią į ateitį ir žmonių, kurie padės išsilaikyti.

Keliai, kurie jungia žemyną, prasideda labai arti — bibliotekoje, jaunimo centre, klasėje. Jei jie atviri, Europa tampa namais, o ateitis — bendru projektu. Tik tada, kai jaunas žmogus jaučiasi turįs savo vietą, Europa tampa tikrais namais.

2025 m. tvaraus kultūrinio turizmo apdovanojimai: Europa ieško geriausių pavyzdžių

Kultūrinis turizmas šiandien yra viena sparčiausiai augančių turizmo sričių Europoje. Jis padeda išsaugoti paveldą, palaiko vietos bendruomenes ir suteikia keliautojams galimybę pažinti ne tik lankytinas vietas, bet ir vietos tradicijas, gyvenimo būdą bei istoriją. Jei prieš kelis dešimtmečius dauguma keliautojų rinkdavosi tik didžiuosius miestus ar žymiausias vietas, šiandien vis dažniau ieškoma mažesnių, autentiškų patirčių. Žmonės nebenori tik aplankyti paminklą ir nusifotografuoti – jie nori suprasti, kaip gyvena vietos bendruomenė, ką žmonės valgo, kokias tradicijas saugo. Todėl kultūrinis turizmas tampa viena svarbiausių sričių.

Transfegerešanas – antras aukščiausias ir vienas gražiausių ir įspūdingiausių kelių Rumunijoje. Europos Pulso nuotrauka.

Kad šis turizmas būtų dar labiau matomas ir vertinamas, jau daugiau nei dešimtmetį kasmet rengiami „Destination of Sustainable Cultural Tourism Awards“ apdovanojimai. Šių apdovanojimų tikslas – pagerbti tuos projektus ir iniciatyvas, kurie sugeba sujungti tris esminius dalykus: keliautojų patirtį, paveldo išsaugojimą ir vietos žmonių įtraukimą. Kitaip tariant, kalbama apie tokį turizmą, kuris ne tik pritraukia lankytojus, bet ir saugo vietos dvasią, stiprina bendruomenę bei padeda regionui augti tvariai.

2025-ieji – jau dvyliktieji šių apdovanojimų metai. Juos organizuoja Europos kultūrinio turizmo tinklas (ECTN), bendradarbiaudamas su „Europa Nostra“, Europos kelionių komisija ir NECSTouR – tai Europos regionų tinklas, dirbantis turizmo tvarumo klausimais. Prie iniciatyvos taip pat prisideda įvairūs kultūriniai maršrutai bei Europos projektai, pavyzdžiui, „Iter Vitis Cultural Route“ ar INSPIRES SMP.

Tema – patirtis ir autentiškumas

2025 m. apdovanojimų tema skamba taip: „Keliautojų patirtys ir autentiškumas tvariuose, išmaniuose ir atspariuose kultūrinio turizmo objektuose“. Iš pirmo žvilgsnio – sudėtinga formuluotė, bet jos esmė paprasta. Organizatoriai nori atkreipti dėmesį į tai, kad tikrasis kultūrinis turizmas yra ne apie greitą ekskursiją ar nuotrauką prie žinomo objekto. Jis yra apie patirtį: galimybę susitikti su vietos žmonėmis, paragauti tradicinio maisto, dalyvauti šventėje, išmokti seną amatą ar tiesiog pabūti toje aplinkoje, kurioje gimė istorija.

Autentiškumas – dar vienas svarbus raktinis žodis. Tai reiškia paprastumą ir tikrumą. Keliautojui jis gali būti mažas pokalbis su vietiniu kepėju, galimybė paragauti ką tik iš krosnies ištrauktos duonos ar pasivaikščioti po kaimą su gidu, kuris pasakoja savo asmeninę istoriją. Tokios smulkios detalės sukuria tikrą prisiminimą, kurio negali pakeisti jokios komercinės pramogos. Kuo labiau keliautojai gali pajusti tikrą vietos dvasią, tuo labiau toks turizmas yra vertingas ir jiems, ir pačiai bendruomenei.

Kas gali dalyvauti?

Šiuose apdovanojimuose dalyvauti gali labai plati organizacijų grupė: nuo miestų ir regionų turizmo departamentų iki muziejų, kultūros centrų, festivalių ar nevyriausybinių organizacijų. Svarbiausia – parodyti, kaip jų projektas prisideda prie tvaraus kultūrinio turizmo ir atitinka pasirinktą kategoriją.

2025 metais buvo penkios pagrindinės kategorijos:

1. Atsparumas tvaraus kultūrinio turizmo vietovėse – čia vertinamos iniciatyvos, kurios sugebėjo išsaugoti paveldą krizių metu, pritaikyti žaliąją pertvarką ar spręsti klimato kaitos iššūkius. Pavyzdžiui, virtualūs muziejai per pandemiją leido žmonėms toliau domėtis menu neišeinant iš namų.
2. Vyno ir gastronomijos turizmas – projektai, kurie per maistą ir gėrimus atskleidžia regiono kultūrą. Tai gali būti senos receptų knygos atkūrimas ar vynuogių veislės, augintos šimtmečius, atgaivinimas.
3. Skaitmenizacija kultūros turizme – iniciatyvos, kurios panaudojo šiuolaikines technologijas lankytojų patirčiai praturtinti. Interaktyvūs gidai telefone ar virtualios realybės akiniai gali parodyti, kaip vietovė atrodė prieš 200 ar 500 metų.
4. Tarptautiniai teminiai turizmo maršrutai – kelių šalių projektai, kuriantys bendras kultūrines keliones. Keliautojui svarbu pamatyti bendrą istoriją – pvz., piligrimų keliai, kurie jungia Ispaniją, Prancūziją ir Italiją.
5. Kultūrinio turizmo paslaugos visiems – iniciatyvos, kurios atsižvelgia į skirtingų grupių poreikius ir įtraukia tiek turistus, tiek vietos gyventojus. Turizmas turi būti draugiškas visiems – ir senjorams, ir šeimoms su vaikais, ir jaunimui.

Kodėl tai svarbu?

Apdovanojimai yra ne tik gražus titulas. Jie padeda pavyzdiniams projektams tapti matomesniems, dalintis patirtimi su kitomis vietovėmis, užmegzti naujus ryšius. Tokiu būdu skatinamas visos Europos kultūrinio turizmo augimas.

Be to, šie apdovanojimai parodo, kad turizmas gali būti naudingas ne tik ekonomikai, bet ir kultūrai. Kai keliautojai atvyksta ne tik praleisti laiko, bet ir pažinti, jie tampa paveldą gerbiančiais ambasadoriais. Tai padeda mažinti sezoniškumą, pritraukti lankytojų ištisus metus, sukurti naujų darbo vietų, o kartu – išsaugoti vietos tradicijas.

2025 m. finalininkai

Šiais metais komisija atrinko daugybę įdomių projektų. Jie parodo, kaip skirtingos šalys interpretuoja kultūrinio turizmo tvarumą.

1. Atsparumas tvaraus kultūrinio turizmo vietovėse

- Krkos nacionalinis parkas (Kroatija) – pavyzdys, kaip saugoti gamtos ir kultūros paveldą kartu, pritaikant tvarią plėtrą. Parkas diegia aplinkai draugiškus sprendimus, riboja lankytojų srautus ir moko keliautojus gerbti gamtą.
- „DescOpera“ festivalis (Moldova) – unikalus renginys, kuriame tradicijos susitinka su šiuolaikine kultūra. Operos garsai skamba po atviru dangumi, o vietos bendruomenė tampa pagrindine renginio šeimininke.
- „Transylvanian Highlands / Saxon Cultural Landscape“ (Rumunija) – bendruomenės atsparumą stiprinanti iniciatyva, grindžiama atsakingu turizmu, tradicinio ūkininkavimo išlaikymu ir vietos kultūros puoselėjimu.

Krko miestas. Arne Müseler / www.arne-mueseler.com, CC BY-SA 3.0 de, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=106348824

2. Vyno ir gastronomijos turizmas

- „Tasty Tartu – a Month Full of Flavours“ (Estija) – kulinarinis festivalis, pritraukiantis lankytojus net žiemos sezono metu. Tai padeda restoranams išlikti, o turistams – atrasti naujus skonius ir tradicijas.
- „Tiramisù World Cup“ (Treviso, Italija) – tarptautinis renginys, išaukštinantis itališką desertą kaip kultūros simbolį. Dalyvauti atvyksta žmonės iš viso pasaulio, o šventė tampa miesto vizitine kortele.
- „Vipava Valley Wine Train“ (Slovėnija) – inovatyvi idėja, leidžianti turistams pažinti vyno regioną traukiniu. Kelionė derina transportą, degustaciją ir kraštovaizdžio grožį.
- „Vrsar amareti“ (Kroatija) – tradiciniai saldumynai, kurie tampa kultūrinės tapatybės dalimi. Kiekvienas sausainis pasakoja apie šeimos tradicijas ir vietos istoriją.

3. Skaitmenizacija kultūros turizme

- „Biertan Audio Quest“ (Rumunija) – interaktyvus garso turas istorinėje vietovėje. UNESCO saugoma bažnyčia tampa gyva per istorijas, kurias lankytojai girdi savo telefone.
- „Digitally Preserving the Past“ (Sibiu, Rumunija) – projektas, skirtas skaitmeniniam paveldo išsaugojimui. Jauni žmonės čia gali pamatyti, kaip istorija atrodo per šiuolaikinius įrankius.
- „Via Dinarica: Green Trail above borders“ (Serbija / Bosnija ir Hercegovina) – tarptautinis maršrutas, sujungiantis gamtą, paveldą ir šiuolaikines priemones. Jis skatina pažinti Balkanų šalis be sienų.

4. Kultūrinio turizmo paslaugos visiems

- „Living Heritage for All“ (Kipras) – muziejų modernizavimas, kad jie būtų prieinami kiekvienam. Projektas atveria duris žmonėms su negalia, senjorams ir šeimoms su vaikais.
- LUV FEST (Liubliana, Slovėnija) – festivalis, skirtas meilei, menui ir kelionėms. Žiemos šventė pritraukia tiek vietos gyventojus, tiek svečius iš kitų šalių.
- „Via Transilvanica: The Road That Unites“ (Rumunija) – kultūrinis maršrutas, einantis per visą šalį. Jis leidžia pažinti daugybę vietovių, kultūrų ir istorijų, vienijant regionus į bendrą visumą.

Laukiame spalio

Visi šie projektai bus galutinai įvertinti ir laimėtojai paskelbti 2025 m. spalio 2 d. Sibiu mieste, Rumunijoje, per 18-ąją tarptautinę kultūrinio turizmo konferenciją. Tai bus puiki proga ne tik pagerbti nugalėtojus, bet ir pasidalyti patirtimi, išgirsti naujų idėjų bei užmegzti partnerystes.

Ką tai reiškia Lietuvai?

Nors šių metų finaluose Lietuvos projektų nematyti, tai nereiškia, kad tokios galimybės nėra. Lietuvos miestai, kaimai, bendruomenės ar festivaliai taip pat gali dalyvauti ir pristatyti savo idėjas. Pavyzdžiui, mūsų šalies patirtis saugant medinę architektūrą, kulinarinį paveldą ar plėtojant regioninius kultūros maršrutus galėtų tapti puikiu kandidatu ateities apdovanojimuose.

Lietuva turi daug potencialo. Mūsų kulinarinis paveldas – nuo šaltibarščių iki dzūkiškų grybų patiekalų – galėtų būti pristatytas pasauliui. Kaziuko mugė Vilniuje jau dabar pritraukia tūkstančius turistų, o jos autentiškumas galėtų būti įvertintas tarptautiniu mastu. Dzūkijoje galima kurti kulinarinius turizmo maršrutus, o Žemaitijoje – parodyti senąsias dainavimo tradicijas. Tokios iniciatyvos ateityje galėtų tapti mūsų indėliu į šiuos apdovanojimus.

Tiramisu gimtadienio tortas Sikander Iqbal, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=86307158

Tai svarbi žinutė – kultūrinis turizmas nėra vien tik didelių miestų reikalas. Net mažos bendruomenės, kaip Semeliškės ar kiti Lietuvos miesteliai, gali pasiūlyti autentišką patirtį, kuri įdomi visai Europai.

Pabaigai

Šie apdovanojimai – ne tik statulėlė ar sertifikatas. Tai pripažinimas, kad bendruomenės darbas yra matomas, kad jų pastangos turi prasmę. Tai taip pat įkvėpimas kitoms vietovėms: jei mažas kaimas Moldovoje gali pritraukti žmones į operą, kodėl mūsų kaimai negalėtų pristatyti savo švenčių ar amatų? Kultūrinis turizmas suteikia viltį, kad Europa išliks ne tik vieninga ekonominė erdvė, bet ir bendruomenių, tradicijų bei istorijų žemynas.

Kultūrinis turizmas yra daug daugiau nei kelionės ar atostogos. Tai kelias į pažinimą, pagarba praeičiai ir ryšys su vietos žmonėmis. „Destination of Sustainable Cultural Tourism Awards“ primena, kad tikrasis turizmas turi būti naudingas ne tik keliautojams, bet ir tiems, kurie tose vietose gyvena.

Laukdami spalio mėnesio rezultatų galime pasidžiaugti, kad Europa eina keliu, kuriame kultūra, paveldas ir tvarumas tampa pagrindiniais kelrodžiais.

„Europos Pulso“ informacija

Leidėjas: Linale s.r.o, redaktorė Lineta Žalaitė, www.europospulsas.lt, info@europospulsas.lt, išeina kas savaitę.
Už visą turinį „Europos pulse“ atsakingi tik autoriai ir jų nuomonės nebūtinai atspindi Europos Sąjungos poziciją. Europos Sąjunga negali būti už jas atsakinga.